

Ruben Wissing – is doctoraatsonderzoeker bij de Onderzoeksgroep Migratierecht aan de Universiteit Gent; zijn onderzoek richt zich op de bescherming van vluchtelingen in Marokko, vanuit multidisciplinair perspectief.

Postkoloniale paniek

Onlangs waarschuwde de rector van de KU Leuven voor het gevaar van woke voor het wetenschappelijk onderzoek. In het golfje van opinieartikelen en interviews dat volgde werd niettemin geen enkel concreet voorbeeld uit Vlaamse universiteiten aangehaald – wel de obligate saga over die vertaling van Amanda Gorman, natuurlijk. Die al te waakzame achterdocht dreigt waardevolle theoretische bevindingen in het verdomhoekje te drukken. In de vele schakeringen van critical theory wordt namelijk al snel een ‘woke’ gevaar voor de academische vrijheid ontwaard. Het is morele paniek, want kritische studies bedreigen de hegemone positie van onder meer de positivistische rechtswetenschap, die nauwelijks oog heeft voor de sociale effecten van het recht en zich weinig methodologische vragen stelt.

TWAIL (*Third World Approaches to International Law*) heet de school die mijn rechtspositivistische bril verving door een kritische laserbehandeling. Ze verschaft me noodzakelijke historische perspectieven voor mijn vakgebied, het migratierecht. Dat het koloniale project onlosmakelijk deel uitmaakt van de moderniteit, bijvoorbeeld, zoals blijkt uit haar mensbeeld, dat koloniale subjecten uitsloot van de ‘mensenrechten’. Ook werd me duidelijk dat de oorspronkelijk extra-juridische ruimte voor asiel inkrimpt naarmate het recht het conditioneert.

Plak op emancipatorische benaderingen het label ‘woke’, en velen horen het hondenfluitje ‘cancelcultuur’.

Ook in het Europese grens- en migratiebeleid wordt duidelijk dat statelijk recht over macht en controle gaat. Het is een neokoloniaal project van Europese natiestaten geworden die met inzet van hun rechtsordes ook buiten de eigen soevereine grenzen mensen uitsluiten.

Zo zien veel van de Sub-Saharaanse migranten met wie ik werkte, de staat niet als een probleemoplossingsmachine, zoals West-Europeanen, maar als een stoorzender die hun socio-economische opgang fnuikt. Dergelijke conclusies zijn trouwens zelden eenduidig, zoals mijn onderzoeksobject Marokko illustreert. Het land heeft een voortrekkersrol gespeeld bij de dekolonisering, maar wordt door veel Afrikaanse landen als een koloniale staat beschouwd omwille van de Westelijke Sahara.

Het is een cynisch maar efficiënt middel om emancipatorische benaderingen te discreditieren: plak er het label ‘woke’ op en velen horen het hondenfluitje ‘cancelcultuur’. Ondertussen laat de rector de linkse-leraren-kliklijn van de extreemrechtse partijvoorzitter die een vijfde van de Vlaamse kiezers vertegenwoordigt onvermeld. Ik weet wel waardoor mijn academische vrijheid het meest bedreigd wordt.

Natuurlijk zijn er identitaire uitwassen van overijverige activisten en die verdienen stevig weerwerk, maar het *guilty by association*-mechanisme trekt de aandacht weg van de boodschap. Het gaat namelijk niet over een denkbeeldige erfschuld van individuen, maar over de structuren die ons allemaal mee vormen. Zo moeten we militante identiteitspolitiek ook benaderen: niet als een louter abstracte discussie, maar als een concrete strijd tegen seksisme, racisme en homofobie, die alle steun verdient. Had niet elke legitieme kritische traditie zijn bliksemafleiders ten dienste van de status quo? of het nu ‘Anarchist’, ‘cultuurmarxist’ of ‘Geus’ is.

Met mijn doctoraatsonderzoek hoopte ik in het internationale recht oplossingen voor een onrechtvaardig mondiaal migratiebeleid te vinden. Nu blijkt die juridische constructie een deel van het probleem te zijn en lijkt ik met de eindmeet in zicht vast te lopen in een methodologisch kluwen. Tijd om mezelf wat te cancelen? Of kan ik de positivisten uit de jury houden? Of zou ik ze alsnog wakker kunnen schudden?

In 2021 worden de columns geschreven door promovendi en onlangs gepromoveerden in het migratierecht.